

Balogh Jenő

A 2022. évi népszámlálásról

2022-ben tizenhatodik alkalommal kerül sor hazánkban népszámlálásra. Egyedülálló módon ez az egyetlen olyan adatforrás, amely egyidejűleg biztosítja a szükséges adatok teljességét és területi részletezettségét. A népszámlálás az egyetlen teljes körű adatfelvétel a népesség és a lakásállomány jellemzőiről. Az adatfelvételt 2022. október 1. és 2022. november 20. között kell végrehajtani, az összeírásból kimaradt személyek és lakásuk póttösszeírását 2022. november 28-ig kell befejezni, az adat-előkészítési, adatfeldolgozási folyamat 2023. november 28-ig tart.

A népszámlálás a háztartásokkal mint a társadalom legkisebb gazdasági egységeivel, valamint a családokkal mint a személyek legszorosabb rokoni közösségeivel, továbbá a lakásokkal és lakóépületekkel kapcsolatos információk segítségével egyaránt képes minden területi szintre vonatkozóan kielégíteni a hazai és a nemzetközi adatigényeket. A területi részletezettség lehetővé teszi, hogy országos, regionális, megyei, járási és településszinten bármilyen más tetszőleges, akár a településnél kisebb területi egységekre is adatok álljanak rendelkezésre. Az adatok elősegítik a helyi társadalom összetételének, térbeli jellemzőinek jobb megismerését, megalapozzák az egyes területekre vonatkozó döntés-előkészítést, döntéshozást, valamint kutatást és elemzést egyaránt.

A népszámláláskor gyűjtendő adatokat az Európai Unió 763/2008/EK népszámlálási keretrendelete és kapcsolódó végrehajtási rendeletei részletesen rögzítik. A magyar népszámlálásra vonatkozó legfontosabb szabályokat, köztük a gyűjtendő adatok körét a népszámlálási törvény írja elő. A népszámlálás végrehajtásáról a Kormány 362/2020. (VII. 23.) Korm. rendelete (a továbbiakban: végrehajtási rendelet), valamint a Kormány 67/2021. (II. 19.) Korm. rendelete intézkedik.

A népszámlálási törvény szerint az adatszolgáltatás kötelező. Az adatszolgáltatók kötelesek a népszámlálás körébe tartozó adatokat a valóságnak megfelelően megadni.

Szerkesztői megjegyzés:

Bár az adatszolgáltatás általában kötelező, vannak olyan kérdéscsoportok, amelyekre a válaszadás önkéntes. Egyik ilyen kérdéscsoport a nemzetiségi hovatartozás. Kérjük olvasóinkat, hogy minél nagyobb számban jelöljék meg identitásukat (örményt). Bármely településen csak akkor alakulhat egy adott nemzetiségi önkormányzat, ha az adott nemzetiségi hovatartozást bevalló állampolgárok száma meghaladja a törvényben előírt küszöbszámot. **A nemzetiségi hovatartozás be-**

vallása lényeges hatással van az elkövetkező 10 év nemzetiségi önkormányzatiságára, így a nemzetiségi kultúra és hagyomány megélési lehetőségeire. Különösen fontos az örmény nemzetiség szempontjából, mert az örmény nemzetiség igen szétszórott diaszpórában él, bár minden faluban, városban megtalálhatók örmény ősökkel rendelkező személyek, fontos, hogy mindenki gondosan vizsgálja meg a családi történelmet, hogy senki ne vesszen el. A népszámlálás lehetővé teszi a többes identitás megadását, azaz annak megjelölését, ha valaki több nemzetiséghez tartozik, minden rangsor és súlyozás nélkül kérjük bejelölni mindet. Ha valaki elsősorban magyarnak vallja magát és csak másodsorban vállalja valamilyen más nemzetiségét, akkor a „másodlagos nemzetiségek” megjelölést válassza. Van egy kérdés az anyanyelvről kapcsolatban amelynek kitöltéséhez tudni kell, hogy a nemzetiségi törvény az örmény nemzetiség esetén két lehetséges nyelvet határoz meg: örmény és/vagy magyar. Tehát nyugodtan vállalhatja örmény nemzetiségét, ha nem tud örményül írni, olvasni, beszélni.

Az adatgyűjtés a modern kor igényeinek megfelelően interneten, a kérdőívek önálló kitöltésével, valamint elektronikus eszközt használó számlálóbiztosok közreműködésével valósul meg, papíralapú kérdőívek nélkül.

Szerkesztői megjegyzés:

Tapasztalatból tudjuk, hogy a nemzetiségi hovatartozás vállalása nem a fiatalabb korosztály jellemzője. Az idősebb korosztály pedig az online kitöltéssel van hadilábon. Javasoljuk, hogy az idősebbek kérjék meg gyermekeiket, unokáikat egy kis segítségre, hogy segítsenek kitölteni az online felmérőívet, ügyeljenek rá, hogy gyermekük, unokájuk kitöltötte a nemzetiségre vonatkozó rovatokat. Javasoljuk, hogy „egy füst alatt” az ő adatlapjukat is töltsék ki, felvilágosítva őket, mint családtag, leszármazott, ők is vállalják a nemzetiségi rovat kitöltését.

A népszámlálás menete:

2022. szeptember 15-30. között a népszámlálás összeírási körébe tartozó valamennyi címre megérkezik a népszámlálásról szóló felkérőlevél. A levél tartalmazni fogja a népszámlálással kapcsolatos legfontosabb információkat, az adatszolgáltatási kötelezettségről szóló tájékoztatást, a válaszadás módjának lehetőségeit, valamint az internetes kitöltéshez szükséges belépési kódot.

2022. október 1-16. között, az internetes önköltési időszakban az adatszolgáltatók kizárólag interneten keresztül, önállóan tölthetik ki a népszámlálási kérdőíveket.

2022. október 17. és 2022. november 20. között zajlik a számlálóbiztos terepmunka, ekkor az adatszolgáltatás már csak a számlálóbiztosok közreműködésével, személyes interjúk által teljesíthető.

2022. november 21-28. között kerül sor a póttösszeírásra. Ebben az időszakban már csak azon személyeket írjuk össze, akik a számlálóbiztosok általi interjú keretében sem teljesítették adatszolgáltatási kötelezettségüket. Ekkor az összeírásból kimaradt személyeknek jelentkezniük kell a helyi népszámlálási felelősnél, akinek gondoskodnia kell az ő összeírásukról is.

A lakosság az adatszolgáltatási kötelezettségét három módon teljesítheti:

- Az adatszolgáltatónak lehetősége van a kérdések megválaszolására interneten keresztül. Az első időszakban kizárólag az online önkitöltési módra lesz lehetőség. Az online kérdőíveket az adatgyűjtő rendszer október 16. éjfélig fogadja.
- Az adatszolgáltató a kérdéseket megválaszolhatja személyesen a számlalóbiztosnak, aki az összeírás céljából 2022. október 17. és 2022. november 20. között keresi fel azokat a címekeket (háztartásokat), ahonnan az önkitöltési időszakban nem érkezett elektronikus kérdőív. A számlalóbiztosok a sikeres kapcsolatfelvételt követően elektronikus eszközön valamennyi, a címen életvitelszerűen élő háztartástagról kitöltik a népszámlálási kérdőíveket.
- Amennyiben az adatszolgáltató az előző két lehetőség közül egyikkel sem él, pótszeírás során, a polgármesteri hivatalban jelentkezve, 2022. november 28. éjfélig megválaszolhatja a kérdéseket.

Jancsik Pál, kolozsvári költő, meghalt 2018-ban

Sorok az unokámnak - részlet

Nemzetiségekről

Ez a cím elég süketen hangzik, mert nemigen van mit magyarázni azon, melyik nemzethez tartozol.

(Ahogy Szabédi László írta: "Belé születtem, / s ezért szüntelen / ujjongok Ó, szép / s nekem való nép!") Ami a címet illeti, talán azt kellett volna írnom: nemzetiségekről, mert őseidről, származásodról lesz szó az alábbiakban. Az előbb

Gregor sógort emlegettem, aki a te apai ükszüleiddel együtt a nagylaki evangélikus szlovák temetőben nyugszik, nos, róla jutott eszembe, mi volna, ha megvizsgálnánk, hányféle nációból vagy te összeróva. Tudom, hogy evvel "kocsikázás közben" kissé ingoványos területre tévedtünk, de hát játéknak szánom, időtöltésnek, nem lehet belőle baj. Azt javaslom, ne menjünk hátrább az időben a délszüleidnél, legfeljebb csak utalásszerűen, nem érdemes túlságosan hosszúra nyújtani ezt a kutakodást, s mondom, így is mozog kissé alattunk a talaj.

Anyai nagymamád Prezensky lány, a Prezensky-féle pékséget ma is emlegetik a régi kolozsváriak, ott van most is a filológia épületével szemben ("sré vizaví" - ahogy Brassóban mondanák), persze, most valami panegranónak vagy mi a manónak hívják. Akárhogy is nézem, az öreg Prezensky lengyel névnek a viselője volt. (Amint megtudtam, szépapád, aki Gyulafehérvárra nősült, még csak lengyelül tudott, de ükapád már ko-

lozsvári magyarként látta meg a napvilágot.) Itt meg is állhatunk, megállapítván, hogy ad1: "lengyel vér" is csörgedezik az ereidben. Az emlegetett ágon ük- és dédapádnak is magyar volt a felesége, ők tehát ezt a vonalat erősítik, mint ahogy mindegyik dédnagymamád magyar lány volt, születésileg, külön nem is említjük hát őket a továbbiakban.

Anyai nagyapád a Donogán nevet viseli, az ő édesapja - messziről látható - örmény származású volt. Itt is szusszanhatunk egyet, leszögezvén, hogy ad 2: örmény kereskedők génjeit is hordozod magadban, mivel az örmények annak idején, a XVII. század második felében, erre szakosodván jöttek Erdélybe, s nem feledvén származásukat, magyarabb magyarokká lettek az ittenieknél. Igaz, a te "örmény" őseid már két generáció óta építéssel foglalkoztak, mert dédapád és nagyapád foglalkozása egyaránt a műépítéssel.

Ami apai nagy- és délszüleidet illeti, nagymamád Abrudán Edit óvónévi volt mindaddig, amíg össze nem boronált bennünket az élet, s ő föl nem vette az én ritka szép nevemet (mely, ha tetszik, ha nem, a te családneved is lett). Édesapja Bánffyhunad környéki román családból származott, így hát megállapíthatjuk, hogy ad 3: egynyolcad részben román eredetű vagy, ennyiben a "ginta latinához" is van közöd, mégpedig az erdélyi vonalhoz és nem az újonnan betelepítettekéhez, amely leginkább "ginta balcanicának" nevezhető.

Végül magam következem (" Ez itt pedig magam vagyok, / Régi tüzek fekete üszke..."), illetve az én részemről való eleid. Andor dédapád szíjgyártómester volt, a már említett Arad megyei Nagylakról költözött Brassóba nem sokkal az első világháború után. Neve, származása szlovák volt, ám ő maga... De mielőtt erről szólnék, hadd vésünk föl ide azt is, hogy ad 4: ugyancsak egynyolcad részben a tót atyafiak is beszálltak a te megszerkesztésedbe, akiket valamikor Mária Terézia idején, a XVIII. század közepe táján, más nemzetiségekkel együtt telepítettek a töröktől-tatártól, parasztfelkeléstől, kuructól-labancától elnéptelenített, kipusztult bánáti falvakba.

A szüleidről is illenék szólnom, akik azokat a "nemzetiségi géneket", a "vérvonalat" átörökítették, beléd plántálták. (Azt persze már te is tudod, hogy így fogalmazva egy szó sem igaz ebből a "fajmítoszból", mert teszem azt, ha te most egy kínai családba csöppennél bele, idővel becsületes kínai válhatna belőled, legfeljebb "a szemed nem állna jól" az ő szempontjukból ítélve, de azt a nyelvet, azt a nevelést, viselkedést, azokat a szokásokat, azt a műveltséget szív nád magadba. Az egyedüli géniusza a nyelv géniusza, amely egész életeden át elkísér, gondolataidat, cselekedeteidet, szellemi tehetségedet, alkotó képességedet vezéri. És mert történetesen magyar családba születtél, e nyelv szelleme fogja meghatározni egyéniségedet, életedet, jövődet, még akkor is, ha a magyar mellett még hét nyelven fogsz megtanulni beszélni. Egyszerűen azért, mert ez az anyanyelved.) A szüleidet majd megismered, ahogy növekszel, ahogy megtanulod mondani: édesanyám, édesapám. Különböznem olyan "érdekesekek", "sok színűek", "változatosak", mint te, ők csak háromféleből vannak összerakva (magyar-lengyel-örmény, illetve magyar-szlovák-román). A központ, a "csoda" most már te vagy, mert te vagy a legkisebb, de a leggazdagabb is örökletes anyagban, tulajdonságban, adottságban; azt mondják, minél többféle keveredik, gyúródik össze valakiben, annál értelmesebb lesz az illető. Hát majd kiderül a vallatásnál - és remélem is, hogy az élet faggatózásaira kihívásaira valóban értelmes válaszokat fogsz adni, és azt sem felejtjed el, hogy mik voltak az őseid.

Megjelent a Füzetek 2007 áprilisi számában